

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Libellvs Svpplex Animarum è Purgatorio Ad Sodales Marianos Sermonibus Sacris Explicatvs

Sandaeus, Maximilianus

Coloniae Agrippinae, 1643

Sermo IV. In Purgatorio Iustitia haud minus quàm Misericordiæ esse
scenam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54988](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54988)

SERMO IV.

IN PURGATORIO

Misericordiæ æquè ac Iustitiæ esse scenam.

Misericordia & Veritas obuiauerunt sibi: Iustitia & Pax osculata sunt.

Psalmo LXXXIV. II.

Defunctorum mentio.

SOLENNE erat Romanis ad mentionem defunctorum, superstitione testari, memoriam eorum non sollicitari à nomenclatore. At nos, quibus non licet esse superstitionis, quoniam certum habemus, neque δυσφημία, seu malo mortis augurio, neque tristi omine mortalitatis, placitam defunctorum quietem vel minimum interturbari, quotannis, hoc die, qui animabus defunctorum, in templis lucet, cælo quamuis foris turbido ac tenebricoso, mor-

fo, mortuorum nostrorum, qui benefactis id meruere, nomina in catalogum relata, sigillatim per anagnosten enunciamus. Id enim ut solenne ac religiosum, antequam dicere incipiamus, hoc etiam anno nequaquam omittendum duximus.

— recitentur Benefactorum nomina. —

Pro his nominatim, alijsque, quorum memoria in benedictione, defunctis amicis, ac Sodalibus, dicetur alternatim officium defunctorum, celebrabitur sacrum funebre, & communis fiet comprecatio. Nam *Sancta Es salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Ad quod ut incitemus Auditores nostros commendationem sacram exordiamur.

Lib. 2.
Machab.
xi. 46.

DISPUTATVM est hactenus, ut meminisse potestis, diiudicatione litis hunc in diem dilata censendum ne sit Purgatorium theatrum Misericordiae potius, quam Iustitiae? Pro Iustitia pugnarunt acies integrae, in quibus eminent personae, quae

quæ in illo loco torquentur: sunt enim omnes DEO gratæ, familiares, filij, hæredes. Deinde erratorum, quæ ibidem expiantur leuitas verè palearis: sunt enim quæ inibi exuruntur delicta, paleæ. Prætereà, grauitas suppliciorum magis quàm plumbea. Ad hæc, duratio in pænis diuturna. Item, tortores Dæmones: instrumenta vel ipso nomine horrenda; imprimisque ignis, sine metaphora, corporeus, infernali germanus. Accedit analogia: imò æqualitas dati & accepti, criminum, licet remissorum, & pænarum acerbissimarum.

Pro Misericordia stetit, principio Certitudo de salute, indeque solatium maius, quàm verbis explicari possit. Tum suppliciorum temperamentum, abbreviatio, ac mitigatio, spectata latitudine, longitudine, & intensione. Latitudinem contrahit vnus tantum partis, nimirum animæ cruciatus, cum vtraque noxæ rea ad pænam rapi posset. Longitudinem incidit suffragiorum diuersitas: quorum quadripar-

tita

MISERICORD. THEATRUM. 12

tita est diuisio Sunt enim vel oblatio-
nes Sacerdotum, vel preces Sancto-
rum, vel carorum eleemosynę, vel pę-
nitentię amicorum. Intensionem tem-
perat tutelarium Angelorum patro-
cinium, eorumque uisitatio, ac conso-
lationes crebrę: impeccabilitas: amor
& alia quędam, quę satis copiosę in
superioribus explicata, hic repetere
superuacaneum esset.

13. *Caus.*
9. 2. *cap.*
Anima.

FACILIVS tamen id exequerer,
quã ut claram certamque de re ma-
ximę occulta, & mortalibus incerta
sententiam pronunciem. Eapropter
DEVM ritę veneratus enixę precabar
haud ita pridem, illudque obtine-
re contendebam infimis precibus, ut
tantum lucis cęlitus adfulgeret,
quantum, si non ad densissimas
ignorantię tenebras omninõ dis-
sipandas, ad temeritatis saltem
voraginem declinandam videretur sa-
tis: malim enim in hac caligine rerũ ig-
norantis potius, quã temerarij censu-
rã subire. Vtriusq; fortasse effugerẽ,

F 4

si in

¶ in hanc concionem inducere liceret quempiam, qui in abstrusâ illa vastitate vbi ignes animas carpunt, ac nutriunt, dum incredibiliter vrendo adfigunt, cruciatuum acerbitatem expertus, vel me loquente sessigaret in labris, ac titubantem moderaretur freno adducto, laxatoque; vel tacente me, quid sentiendum, clare ediceret, vel ego illo vsus interprete, conceptum iudicium efferrem in publicum.

Hoc cum maximè efflagitarem, nescio, quis mihi aurem vellens, illud identidem insurrabat: Habes Mo- sen, Prophetas, & Euangelistas, audias illos, & ex ijs pronuncies. At ego non Pater, sed si quis ex mortuis venerit ad eos, credent, & pœnitentiam agent, ne veniant in illum locum tormentorum. Sed ille rursus: *Si Mo- sen, & Prophetas, ac Euangelistas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.* Subticiui ad veritatis oraculum.

Luc. 16.

Non potui tamen mihi imperare, quin hominem iam dudum in amicæ
quie-

omnia iactus, superuacaneæ vel in locis DEO dicatis fabulæ, risus, ioci, ociosa, imò scurrilia verba. an in theatris tantum & foro? fortasse etiam in basilicis, distractiones, euagationes spontaneæ demonstrant, Hæc autem & similia sine numero in Purgatorio expiantur, quo tu nimirum, tanquam ad ludicram aliquam palæstram properas. Sed experieris, & ô felix! si experiaris: non ob minorum delictorum copiam, sed ob maximorum absentiam, quorum singula æternis excoquentur, & nunquam absumentur ignibus, quid si cumulum deferas innumerabilium? conscientiam excute, fortasse numerum inire non poteris. Caue, iudicium fiet sine misericordia, qui nô fecit secum misericordiam, in se, quam in alios crudelior. At nescio quomodo Purgatorium ad vicinam ei regionem linguam detorsit, quam nunc reuocemus, aliàs illi habenas laxaturi.

ET quoniam vnus testimonio nunc
 tæ subinde fides; in ore autem
 tem

tem duorum aut trium testium stabit omne verbum, ex DEI decreto, Deuteronomij XIX. aduocetur alius, quem cogitate hic præsentem. Dic tu, vir optime, qui in viuis cum esses, trihorium Purgatorij lanno languoriantetulisti, & mox in flammis constitutus infirmitatem secularem, imò vsque ad mundi interitum assiduam potius, quam loci illius cruciatus horarias optasti, quid censes? Nota est multis narratio, cuius scriptorem laudo Cameracensem Proepiscopum Thomam Cantipratensem.

Erat vir fidelis & bonus, qui post diuturnam pænitentiam, quam sanus egerat, in languorem grauisimum incidit: eo grauitè integro ferè anno exercitus, & morbi vi exhaustus, orauit DEVM, non sine lacrymis, vt miseriarū huius vitæ termino, morte, tot ærūnis finē imponeret. Audijt preces miseriarū Pater: mittit è Cælitibus aliquem, qui nunciet, voti compotem fore, optione data, vt,

F 6

aut

*Deus:
19.15.**Cantipra.
l. 2. Apia.
c. 51. p. 11.*

aut tribus diebus Purgatorij p̄nis cruciaretur, si confestim è vitâ excederet; aut annum adhuc pristinam ægritudinem toleraret, tuncque re-cta ad cælos euolaturum. Prius magis placuit. Annuit Angelus, & fiat, inquit, secundum verbum tuum. Nec mora, moritur, Anima in Purgatorium demigrat, aduolat paullo post idem nuncius. quærit, quomodo habeat? Anima in flammis, quas leuiore non experta crediderat: Seductor, inquit, non Angele, tres dies præfixisti, & en annis aliquot, decepta crucior. Erras, ait Angelus: nō tempore, sed p̄narū acerbitate deciperis. Vnum de tribus nōdum in Purgatorio exegisti. Sed euolandi modus est: si electionem emendes, & ad corpus, quod nondum sepulturæ traditū, redire velis, & annum languorem sustinere. Cui Anima, non anni, sed seculi morbum præopto: imò, vsque ad mundi finem, languore detinear acriori, & hinc emigrare illicò detur. Factum. Anima corpori restituta, libens morborum molestias qualescumque

que annuo spacio pertulit: & re tota amicis communicata, multos ad resipiscentiam animavit, ac tandem anno euoluto, iterum hic viuere desijt.

Hæc si æquè certa, ac indubitata haberentur, quàm sacra Mosis, & Prophetarum oracula, valeret illud.

Ohe iam satis est.

abite porro Patres: non opus alio ad litem dirimendam decreto. Verùm, quum etiam ij, qui hæc talia ab Ascetis miræ simplicitatis hominibus, sine fuce narrata, vt acceperant ingenuo candore tradiderunt, ijs maiorem, quàm sit humana, fidem adhibere non possint, vel ab alijs poscere: ea autem semper imbecillis, errorique, certè, formidini sit obnoxia; constetque multa in istiusmodi narrationibus reperiri, quæ ne quidem fidem humanam à Sapiensibus impetrent; adieramus *firmiorem Propheticum sermonem, cui benefacietis, attendentes, quasi lucerna lucens in caliginoso loco, donec dies illucescat, & Lucifer ornatur in cordibus vestris.* 2. Pet. I. 19

ITAQUE re omni diligenter præ-

Ps. 84. 11.

Ps. 88. 16.

cogitatâ, & expensis libratifque partibus vtriusque momentis, ita pronuntiandum arbitrabar : In Purgatorio *Misericordia & Veritas*, siue Iustitia, *obuiauerunt sibi* : *Iustitia & Pax*, siue Clementia . *osculata sunt*, Clarius nostro sensu : Purgatorium Misericordiæ ac Iustitiæ theatrum videri. Nimirum, Misericordia ac Veritas præcedunt faciem DEI, vt cantat regius Vates : Duo illa antequam ad faciem DEI contemplandam etiam iusti admittantur viam sternunt.

DE Iustitia cessat omnis dubitatio, post tot in eius gratiam argumenta superius adducta, ac roborata : quibus adiungere lubet : DEVM optimum Patremfamilias, siue dum mercedem hominum meritis rependit, siue dum poenarum gradus ac incrementa demeritis constituit, & irrogat à Iustitiæ orbitâ non solere deflectere : & in vtraque tam Iustitiæ commutatiuæ, quàm distributiuæ rationibus demensum accommodare. De quo est quidem inter Doctores
huius

huius æui controuersia aliqua. Volunt enim nonnulli in reddendâ mercede DEVM iustitiæ commutatiuæ ca-
Duran. 2. d. 27. q. 2.
 nonem solummodò attendere, cùm in remuneratione, poenarumque irrogatione spectet tantum æqualitatem meriti, demeritiuè ad præmium vel supplicium, quod Commutatiua attendit, ac præscribit: non autem personarum aliam dignitatem, prout distributiua mandat. Alij existimant in hac re DEVM seruare tantummodò leges distributiuæ, eo, quod commutatiua inter DEVM ac homines, qui ipsi nihil tribuunt, intercedere nequeat. Vtriusque seruare regulam docent aliqui, quamuis diuersimodè: distributiua simpliciter; commutatiua quoad aliquid, siue, ut in scholis loquimur, secundum quid.

Me tamen nunquam poenitebit asseruisse, eo modo, quo DEO erga mortales Iustitia conuenire potest, utriusque ab illo, cùm in puniendo, tum in remunerando rationem

Sot. l. 3. de

Iust. & in-

re q. 5. ar. 4.

S. Tho. 1. p.

q. 21. art. 1.

lib. 1. cont.

gent. 8. 93

Caiet. 22

q. 6. art. 4.

Ferr. 1. cõ.

gen. c. 93.

Capr. 2. d.

27. q. 1.

Vide Vas-

quez 1. p. q.

65. & 66.

nem haberi. Commutatiuæ quidem, quia hæc præscribit, vt merces & pœna reddatur merito & demerito; virtuti, & delicto, nullo personæ, eiusque dignitatis aliunde spectatæ intuitu. Id autem contingit non solum dum redditur præmiū operibus bonis, sed etiam dum prauis supplicium quâ æternum in tartaro, quâ temporaneū in Purgatorio. Consulamus Paulum Apostolum diuini Iurisconsultissimi: audiemus edicentem absque exceptione vniuersis: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat unusquisque propria corporis (τὰ δὲ ἔργα ἢ ἡμαρτίας, ea quæ per corporis) prouegessit, siue bonum, siue malum* secundo ad Corinthios 5.10. Nimirum, secundum mensuram proportionem æqualitatem boni & mali, vt videntur exponere D. Ambrosius, Oecumenius, Theophylactus, Syrusque interpretes. *Secundum duritiam suam, fulminat idem Paulus, vt Ecclesiastes diuinus, & impænitens cor thesaurizat tibi iram in die ira & reuelationis iusti iudicii* DE I, ad Romanos 2.5. addit: *Qui reddet vni-*
cuque

cuique secundum opera eius. Enunciat idem, ceu Doctor è cathedrâ: *Non est acceptio personarum apud DEVM.* DEVS in retributione, personas ex genere, patria, opibus: ingenio, indicio, memoria; sanitate, pulchritudine, doctrina; seruitijs, clientelis, titulis; Principatu, Regno, Imperio, tiarâ, sceptro, coronâ non metitur. Nullius apud ipsum est personarum respectus, qualis apud homines, qui aliorum sum flectit.

Rom. 7. 11.

IN Purgatorij non minus, quàm inferni foribus, vel insculptum est, velut celso in silice, vel inscriptum ut in tabulâ capitalibus litteris, vel ad tubæ sonitum, inconditâ præconis tartarei vociferatione publicari, licet mente concipere illi, qui non nisi corporeis est assuetus: ego his minimè opus reor, sed experimento tamen omnes sentire opinor enunciatum severi Iudicis: *Quantum glorificaverit se, & in delictis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum. Reddite illi, sicut & ipsa reddidit vobis; & duplicate duplicia secundum opera eius: in poculo quo miscuit, miscete illi duplum.* Apocalypsis XVIII. 5.

Profe-

Profectò si visa referre licet, videor mihi videre quandoque, dum in subterraneas illas lacunas cogitatione migro, ipso in limine severissimum exactorem, non sine trutina, illud ferali sono ingeminantem *Quantum debes domino meo?* iamque increpantium flammaram ergastulo præ suppliciorum acerbitate gementi, identidem responderi, redde quod debes. Iterum iterumque Clementiæ dexteram obtestanti, repetitò refundi: *Quam mensura mensus fueris, remittetur tibi*, Condonationis aliquid miserabili vociferatione postulanti decretoriè edici; *Non exies inde donec reddas novissimum quadrantem*. Sanè, in quo foro de tanto & quanto, de æqualitate accepti & passi; damni & commodi, delicti & cruciatus agitur; ibi secundum Iustitiæ commutatiuæ decretorias leges, reus examinatur, & ius dicitur: servataq; proportione arithmetica, cuilibet, quod suum est, adiudicatur.

SATIS ne videtur Iustitia in Purgatorio tribunal firmasse suum, si
com-

commutationem attendas? Non desiderabis autem distributiuam, si mentem hãud ineruditam aduertas. Annon enim DEVS reddit *unicuique secundum opera sua*? Vtique, vt dicitur Roman. 2.5. Itaque, ea proportio est inter supplicia, ad quã diuersi adiudicantur, quã inter personas ratione delictorum, quibus illa debentur. Quod spectare videretur ad modum iustitiã distributiã, quã seruata dimensione geometricã cuilibet tribuit maiora, vel minora commoda, aut incommoda, prout persona est magis minusq̃ digna. Ceterum, quoniam illa dignitas respectu poenarum oritur ex peccatis, respectu præmij ex meritis, non est ita pressè, ac propriè ea commensuratio iustitiã distributiã, nisi secundum modum. Sed hæc longiorem subtilioremque explicatum flagitant, quã alterius est exedre. Istud modò firmum maneat, Iustitiam in Purgatorio, vt proprio theatro personam agere.

AN hoc fortasse indicat, quã nunc
 opportunè venit mihi in mentem
 pictu-

pictura illa vulgo nota, & tam caninis
 aduersariorum rictibus, quàm acri
 Theologorum quorundam discepta-
 tioni exposita. MICHAEL Archang-
 gelus læuâ libram tenens, in cuius vnâ
 læce animula, in altera huius animulæ
 opera repræsentantur; in dextera en-
 sis potestatis insigne, iudicis gestamẽ.
 Quam quidem imaginem in Symboli-
 cis reponendam censeo, quæ aliquid
 nimirum non historicum, sed dogma-
 ticum significet. Et licet non nemo ex
 Catholicis Doctoribus, inter eas hanc
 numeret, quæ periculosi erroris oc-
 casionem rudibus præbere possint:
 quasi ijs hinc pronum sit colligere,
 saluandos eos, qui & si opera mala
 habeant aliqua, bona tamen plura se-
 cum deferant, quæ illis præponde-
 rent; & è conuerso, damnandos, in
 quibus mala bonis sunt grauiora; ta-
 men quid vetat in meliorem partem
 accipere, quæ sic interpretari non est
 arduum, & ad pietatem periculi ex-
 pertem hanc iconem trahere.

Quod fiet per commodè, si dicamus
 D. Michaelis libram, siue stateram

indi-

*Ioan. Mo-
 lanus lib.
 de pictur.
 cap. 6.*

indicare, vel deponendum esse *omne pondus, & circumstans nos peccatum*, ad quod exhortatur Apostolus Hebræorum XII. vt Sanctus Michaël repræsentet nos in lucem sanctam: vel hominum opera diligenter post mortē discutī, examinari, & expendi; ita, vt si nimia criminum grauitas lancē deprimat, pereundum sit; si secus, ad æternam vitam ascendatur. Nam & simile quid per Symboli notas significat apud Ciceronem Critilæi libra. Et illa, quam inter sydera. quæ Zodiacum duodena cingunt suo iure collocarunt Astrologi. Multo autem magis ea, quam graphæ depinxit Daniel, cum Regi Babilonio explicuit illud ferale. *Thecel; appensus es in statera, & inuentus es minus habens.* Atque hinc fortasse origo picturæ, in qua Michaël cum libra. Nam & Symbolica illa horrida in Balthasaris pariete Angelus descripsit: idemque ab Angelo in statera est appensus.

Dan 5.27.

Hæc equidem accommodatas, & maximè pias librantis Angeli significat.

ficationes esse, negare non possum: sed
 præter illas, aliam adiungere placet,
 quæ rem ipsam, quam hæcenus verbis
 descripsimus, oculis subiiciet. Arbi-
 tror sanè haud malè opinari, qui pu-
 tant, animas DEO caras à iudicio par-
 ticulari suscipi ab Angelis, & ad lo-
 cum destinatum deportari. Decantata
 est illa antiphona Ecclesiastica in lau-
 dum matutarum odis tertia, in qua
 DEVS ita pronunciat. *Archangele*
Michaël constitui te Principem super omnes
animas suscipiendas. Suscipit ergo a-
 nimas Michaël, siue per se, siue per
 ministros, ac substitutos Angelos.
 Cùm itaque nonnullæ omninò puræ,
 rectà ad coelum ducantur, eorum
 comes est & ductor Angelus, sed
 statera minimè indiget: pleræque
 sanctæ quidem, siue iustæ, sed paul-
 lulum adhuc purgandæ ad emenda-
 torium ignem proficiscuntur. Hic
 Ductor ad ingressum (inuestigan-
 ti enim locum, in quo Angelus Prin-
 ceptis statera & gladio visendus col-
 locetur, commodior non occurrit)
 in vna lance animam, in altera lignum,
 fœnum,

MISERIC. ET IUSTIT. SCENA. 143

foenum, stipulam leuium delictorum,
& reatum pœnæ, pro peccatis diuina
gratia hic remissis, residuum ponit:
vt quantum hæc præponderauerint,
tantum detur tormēti, donec exuran-
tur. Nisi fortasse dicere libet, quod
vtique licet in istiusmodi Symbolicis;
in vna lance lignum, foenum, stipulas;
in alterâ, flammam, & cætera pœna-
rum instrumenta collocari, vt tan-
tum præcisè pœnarum, quantum sti-
pularis grauitas postulat, animæ ir-
rogetur. Quod Iustitiæ rigorem in-
dicat, siue illam commutatiuam, siue
distributiua dixeris. Staterâ quo-
que & gladio summa potestas, Iusti-
tiæque æqualitas declaratur.

NEQVE istud reticendum vi-
detur. Quicquid tandem pœnarum ab
animabus expetitur, id Iustitiæ adscri-
bendum esse: nimirum illi, quæ Vindi-
catiua nominatur, quâ diuersam esse
à nominatis speciebus, Cōmutatiua,
& Distributiua suspicari quis posset.
Est autem illius officium, pro iniuria,
vel offensa pœnam rependere; siue
reddere malum pœnale pro malo
culpæ

culpæ ad æqualitatem, ut iniuria reparetur: & quoniam hoc ad rectum vniuersi ordinem exigitur, ac peccantum meritis congruit. Præclare

*Cicæ. S.
Tho. 1. p. 7.
21. a. 3.*

Anselmus. Cùm punis malos iustum est, quia illorum meritis conuenit. Cùm parcis malis iustum est, quia bonitati tuæ condescens est.

NUNC autem ita Iustitiam in Purgatorio solium suum habere, ut sedem quoque in ea teneat Misericordia, præter ea, quæ in superioribus fusè disputata sunt, illud omninò conuincit, quod multo maiori misericordiâ erga animas gratiâ & caritate sibi deuinctas DEVM ferri dicere oporteat, quam erga illas, quas, ut nunquam sibi reconciliandas æternis cruciatibus addixit. Constat autem in has etiam aliquid misericordiæ à Misericordiarum Patre effundi, licet in imo Tartari detentas. Multo igitur magis in Purgatorio sese exercet. Periculosè ratiocinans, dicet aliquis. In Inferno etiam Misericordiam constituis. Nunquam tibi lectum, aut excidit illud Iacobi capite

te

te secundo: *Iudicium sine misericordia*
fit ei, qui non fecit misericordiam. Qua-
 les sunt omnes damnati, qui sibi sal-
 tem misericordiam negarunt, in se,
 quàm in alios magis truculenti.

Vidit hoc ubique perspicax

D. Thomas Aquinas, & respondet: *S. Thom. 1.*

Quædam opera attribui solere Iusti- *p. q. 21. art.*
 tiæ, & quædam Misericordiæ: quo- *4. ad 1.*

niam in quibusdam vehementius, in-
 quit, apparet Iustitia, in quibusdam
 Misericordia. Et tamen in damna-
 tione reproborum apparet Miseri-
 cordia, non quidem totaliter re-
 laxans, sed aliquo modo allevians,
 dum punit citra condignum. Quod
 indicatur à D. Chrysofomo homi-
 lia 37. in Genes. & Augustino lib.
 21. de ciuitate cap. 24. recipiturque
 ab omnibus Theologis. Quod au-
 tem ait Sanct. Iacobus, significat,
 nullum ex misericordiâ saluandum,
 sed omnes, qui malè egerunt, con-
 demnandos: non futurum vllum in-
 tercessioni locum: nullum veniæ
 subsidium: nullum perfugium ma-
 lefactoribus. Siquidem ad iudicium

G

post-

postquam peruentum fuerit, solius
 Iustitiæ, commutatiuæ, distributi-
 uæ, ac vindicatiuæ legibus agen-
 gendum. erit *Zelus enim & furor vi-
 ri* (videlicet Christi iudicis) *non par-
 cet in die vindictæ; nec adquiescet cuius-
 quam precibus; nec suscipiet pro redemp-
 tione plurima* Prouerbiorum VI. Tunc
 adimplebitur illud Ieremiæ XVII.
*Ego Dominus scrutans corda, & pro-
 bans renes, qui do unicuique iuxta vi-
 am suam, & iuxta fructum adinuen-
 tionum suarum. Ego venio cito, in-
 quit in Apocalypsi cap. XXII. ip-
 se Iudex, & merces mea mecum est
 reddere unicuique secundum opera sua.*

Prou. 6. 34
 35.

Ier. xxii.
 10.

apoc. xxii
 12.

LICET autem tam in Infer-
 no, quàm in Purgatorio DEVS
 puniat citra condignum, quod est
 Misericordiæ, non tamen inde col-
 ligas Iustitiæ leges violari: nihil-
 ominus enim æqualitatem seruat: &
 quantum glorificauerunt se & in de-
 litijs fuerunt, tantum datur illis
 tormentum. Nimirum tantum pu-
 niuntur, quantum merentur secun-
 dum legem à DEO sancitam, quæ
 est

est

MISERIC. ET IVSTIT. SCENA. 147

est Iustitiæ ; ad quam pertinet pœ-
na peccatis commensuratas consti-
tuere. Haud dispari modo, docent
Theologi, DEVM remunerâdo opera
iustorum bona, dare præmium ultra
condignum, Quod colligitur ex S. Ba-
silio in Psal. CXXIII. Bernardo Ser-
mone I. de Annunciat. Fulgentio lib.
I. ad Monimum cap. 10. Chrysofomo
homilia XXXVIII ad popul. D. Au-
gustino in Enchirid. cap. CXII. & D.
Prospero, qui idem carmine comple-
ctitur. Atque ita meritis gloria ma-
ior erit. Et tamen seruabit in ea ip-
sare Iustitiæ commutatiuæ regulam
vel modum. Nimirum opera fide-
lium pia facta in gratia, quâ iusti
sunt imbuti, habent quidem propor-
tionem, ac dignitatem cum præmio
beatitudinis: non tamen sunt tanti
valoris, vt illud æquent. DEVS
tamen, quâ est liberalitate, ac munifi-
centia præmium illud ijs daturum se
promisit, sancita lege. Tantum ergo
reddit quantum merentur opera tum
ex se, tum ex promissione DEI; ac
proinde dicitur reddere præmiũ ex

G 2

iusti-

iustitia, liberalis promittendo, iustus reddendo.

Pf. 24. ITA QUE in Purgatorio, Misericordia & Veritas obuiauerunt sibi, iustitia & Pax osculatæ sunt. In hac regione umbræ mortis vniuersæ viæ Domini, sunt Misericordia & Veritas. Inter hos duos cleros, in igneo, flammantiq; strato fatigatæ animæ quiescunt. Inter hæc duo Spõsi brachia, læuâ & dexteram, Sponsa, nigra, sed formosa, Aethiopiissa legislatoris vxor cubare cogitur. Hos simul duos pedes memor afflictionis osculatur peccatrix. Propter hæc duo assimilat Christum iudicem capræ, hinnuloque ceruorum. Has virtutes, canendo, dum pergit ad patriam, nunquam dissociat lugubris Psalteria. Est in Purgatorio calix in manu Domini plenus mixto, & inclinat ex hoc in hoc. Misericordia iustitiam mitigat: iustitia Misericordiam temperat. Ibi Misericordia & Veritas præcedunt faciem DEI postea contemplandam. Ibi cantatur: Virga tua & baculus tuus ipsa me consolata sunt. Virga Iustitiæ recta firma-
que

Psal.
Lxxxviii

que in castigando : baculus, vt susten-
taculum in consolando. Ibi rosæ qui-
dem consolationis aliquæ, sed pungē-
tibus flammæ spinis interna scütur.
Ibi mella sed per fauos currunt. Ibi
saccharum aliquod ad condimentum
acerbitatis poenarum, sed durissimo
cortice ambitur. Ibi gemmæ aspira-
tionum, sed in conchis.

AT quomodo, inquis, in eo-
dem Theatro Misericordia & Veri-
tas, Iustitia & Pax, Ignis & A-
qua? DEI proprium est, quæ maxi-
mè dissita, ac penè pugnancia ab-
dito quodam nexu coniungere ac
colligare. Nunquam auditum e-
rat, vnus satisfactionem, & Iu-
stitiæ rigorem summum, & mise-
ricordiæ lenitatem summam iunctim
habuisse. Id posse fieri DEO pla-
cuit ostendere. Mittit è sinu pro-
prium gnatum, & vnigenam. Is in
vnica sanguinis guttula omnem Mi-
sericordiæ Iustitiæque immensitatem
conclusit. Vulgo iactabatur,

— *Nec eadem in sede moratur*
Maiestas & Amor. —

G 3

Idem

Idem D E I Filius à nobis abi-
 curiens , condito testamento orbi-
 culum reliquit singulis heredibus,
 tam paruum , vt coriandri atomum
 sæpe vix æquet. In eo tamen cum to-
 to suo comitatu inclusus splendet in-
 finitus Amor , & sedet Omnipotentis
 Maiestas, tam amicè, vt alterius be-
 nignitas , nihil de alterius imminuat
 dignitate. Quid miraris, si idem the-
 atrum Misericordiæ & Veritati, Iu-
 stitiæ & Paci adsignemus? Aliquid si-
 mile in humanis reperio , sed simi-
 le cum claudicatione, quod nuper de-
 dimus, dum Zaleuci & Artaxerxi in
 sumendo supplicio lenitatem rigori
 iunctam deprædicaremus. Et D E O id
 non tribuas? cùm

O M N E S *via Domini sint Mi-
 sericordia & Veritas* , Psalmo XXIV.
 Vbi veritatis nomine sicut alibi sæ-
 pe Iustitiam intelligo. Iustitiæ autem
 diuinæ , veritatis appellatio tribui-
 tur, quæ propriè pertinet ad intelle-
 ctum significans adæquationem eius
 ad res, cùm iustitia sit in voluntate:
 quoniam, vt docet S. Thomas, quan-
 do

I. p. q. 21.
 ar. 2. q. 4.
 & in 4. d.
 46. q. 1. ar. 3.

do

do intellectus est causa rei comparatur ad illam, sicut regula & mensura illius. Talis est intellectus DEI, qui non accipit scientiam à rebus, sicut noster; sed res ipsæ veræ sunt, quatenus intellectus diuini regulæ adæquantur: quemadmodum opus artis verum est, quando conuenit cum arte, quæ est in intellectu artificis. Atqui Iustitia DEI constituit in rebus ordinem conformem rationi sapientiæ suæ, quæ est lex omnis operis: operaturque DEVS secundum Iustitiæ ordinationem, quæ intelligitur inclinare DEVM, vt in operando conformet se regulæ suæ Sapientiæ. Ex quo probat idē S. Doctor, In omnibus DEI operibus Misericordiam & Iustitiam reperiri. Est enim vbique dulcis & rectus Dominus Psalmo xxiv. Dulcis, suavis, mansuetus, benignus, misericors, miserator, longanimis, patientis: sed simul rectus, iustus, verax. Inde sperandum: hinc timendum. Mel & lac sub lingua eius, vt est Canticorum iv. Sed si vilescant dulcia, efferuescit ira: tanto magis,

Psal. 24. 8.

Cant. 4. 11

quanto antea benignior Misericordia,
quam caue, irrites obstinatione, & ma-
lignitate.

MISERICORDIA, & Veritas, si-
ue IUSTITIA, duæ sunt viæ Domini.
Dicuntur autem viæ, D E I opera,
quia per ea quodammodo egreditur
extra se, vnde dicitur habere actio-
nem egredientem, seu transeun-
tem. Duo tantum sunt D E I itine-
ra, inquit Abbas Tuitiensis, Miseri-
cordia, ac Veritas. Hæc ipsa sunt cru-
ra, sicut columnarum marmorearum
super bases aureas, Canticorum v.
Columnis istis tota penè domus in-
cumbit: totum diuinæ Scripturæ, ele-
ctionis diuinæ, prædestinationis hu-
manæ ædificium innixum est. Nam quic-
quid legimus, quicquid audimus, quic-
quid in nobis sentimus, aut experimur,
quicquid in alijs animaduertimus de
vniuersis vijs Domini, aut Misericor-
dia est, aut Veritas: imò, Misericordia
simul ac Veritas. Has virtutes canen-
do, vt fecit Dauid; & hos osculando
pedes, vt Magdalena, seiungere nun-
quam oportet.

*Lib. 2. Reg.
cap. 15
Can. v. 15*

*Pf. 146
100. 1.
Lm. 7. 3.*

SED

SE D auebit tandem scire quis-
 piam : cùm in Purgatorio sit Mise-
 ricordia & Iustitiæ Societas , quæ-
 nam magis emineat vt regnare videat-
 tur : rectè enim dictum est ab A-
 quinate , in aliquibus DËI operibus
 vnã , in alijs alterã magis appare-
 re , ac splendescere. Hic hæreo e-
 quidem , & terret me Misericor-
 dia encomiastes egregius Bernar-
 dus Abbas , quem memini dicere
 alicubi, CHRISTVM esse Apem,
 qui mel attulerit in hanc , aculeum
 in alterã vitã reseruauerit. At
 sit ita , cùm de nunquam finiendã
 supplicij irrogatione sermo est : cum
 de temporaria Purgatorij pœna lo-
 quimur , inclinã animus in mitio-
 ra : ac pro Misericordia sententiam
 non fero. qui enim nos homullis
 qui maiores nostri ? sed à Numine
 ipso diuino latã , vt opinor , am-
 babis amplector vlnis , & exoscu-
 lor. Id naturæ summi Principis ma-
 gis consentaneum , cuius proprium
 est misereri semper & parcere, quia

P. p. q. 21.

Ar. 4. ad I.

Ser. 2. de

Aduers.

Pater misericordiarum, miseratio-
num Dominus, Rex clementiæ, qui
censet à se extraneum & peregrinum
opus, punire.

*Cass. lib. II
Vanar.*

Veri benignique Principis est,
vt scribit Cassiodorus, ad Clementiæ
commodum transilire interdum ter-
minos æquitatis, quando sola est Mi-
sericordia, cui omnes virtutes cedere
honorabiliter non recusant. Nolim
quidem ego æquitatis terminos tran-
siliri, sed summum rigoris. Quod de
DEO fidenter adfirmo, cuius misera-
tiones super omnia opera eius. Iusti-
tiæ tua, Iudex æquissime, in Purgato-
rio, sicut montes DEI: at magna super
coelos, Pater indulgentissime Mise-
ricordia tua. Maior coelorum est,
quam montium altitudo. Iustus es
Domine, & Zelotes visitans iniqui-
tatem Patrum in filios in tertiam, &
in quartam generationem. At facis
misericordiam in millibus. Stillat in
Purgatorio furor & indignatio, fa-
teor. Magnus furor Domini stilla-
bit supernos, aiebat pœnas metu-
ens Anima, sed, quid stillæ ad tor-
rentem,

rentem, guttæ ad Oceanum? *Declinabo*, inquit optimus Pater *super eam*, Animam dilectam, ubi? in terrâ tantum? sub terra quoque, *quasi flumen pacis*, & *quasi torrentem inundantem* effundam super vos aquam mundam, mundantem etiam. In Purgatorio parcendo & miserendo maximè Omnipotentia manifestatur. Ibi, dum Misericordiâ & Iustitiâ, tanquam pedibus subsistit Diuinitas. Misericordiæ dexteram, vt ad motum priorem & accommodatiorem, prius, firmitusque figit. Ad Misericordiam Bonitas, quæ DEVS est, DEVM impellit: ad Iustitiam, vt demeritis supplicia rependat, hominis malitia, quæ est planè nihil. Plus ne virium habeat NIHIL quàm OMNIPOTENTIA?

DICAMVS igitur, in Purgatorio Misericordiam eminere. Hanc ego velut copiosum imbrem concipere soleo, qui non guttatim stillet, sed magno impetu in Purgatorij ignem à Iustitia accensum feratur, illumque tandem extinguat. Quo facto Misericordia

G 6 Victo-

Isa. LXVI.

120

Victoriam consequitur. Hic opportunè recordor illius certaminis, quod olim inter Ignem & Aquam est habitum memorabili vnus triumpho. Fabula ne sit, an historia non contendam: vt rei sacrae symbolum intueri eam soleo. Ferunt aliquando Chaldaeos Ignem DEVM suum circumferentes cum omnium prouinciarum Dijs habuisse conflictum, quo scilicet qui vicisset hic DEVS ab omnibus crederetur. Reliquarum prouinciarum Dijs, æris, auri, argentiue, vel ligni aut lapidis, aut alia quauis materia constabant, quæ per ignem procul dubio corrumpitur. Hoc cum audisset Canopi Sacerdos callidum quiddam excogitat. Hydriæ fieri solent in Ægypti partibus fictiles, vndique crebris, & minutis admodum foraminibus patulæ, quibus turbida aqua desudans defæcator ac purior redditur. Harum ille vnam cerâ foraminibus obturatis, desuper etiam varijs coloribus pictam aqua repletam statuit in DEVM, & excisum veteris simulachri, quod Menelai gubernatoris ferebatur, caput:

Ruffin. lib.
2. cap. 26.
Baroni.
tom. 4 p.
406.

put de super positum diligenter aprauit.

Ad sunt post hæc Chaldæi itur in conflictum: circa hydriam ignis accenditur: cera, qua foramina fuerant obturata, resoluitur. Sudante hydria ignis extinguitur. Sacerdotis fraude Canopus Chaldæorum victor ostenditur. Vnde Canopi simulachrum pedibus per exiguis attracto collo, & quasi sugillato, ventre tumido in modum hydriæ cum dorso æqualiter tereti formatum ex hac persuasione, velut DEVS victor omnium colebatur. En aquam extinguentem ignem: illa Misericordiæ, hæc Iustitiæ est symbolum: quarum vtraque in Purgatorio certat, sed hæc tandem cedit, & Misericordia triumphat.

VERVM ex hac Misericordiæ magnitudine Iustitiæ seueritatem colligit. Neque enim indiuidua hæc societas facit, quo minus in Purgatorio ignis ardeat, cuius intuitu hic noster, qui vrbes sæpe vorat, & adhuc famet, picti speciem obtinet. E quo cum longiore comprecatione, quam disputa-

158 SVCCVRREND. ANIMABVS
tione animas liberari fit certum, quæ-
so Vos, enixè à DEO contendite, vt mi-
serationum suarum memor, vel vni è
benefactoribus nostris missionem da-
re dignetur, quæ vt omnibus contin-
gat, singulorum in vnum iunctis votis
apprecamur.

SERMO V.

*Satius-ne sit, Animabus in Purgatorio
quàm viuentibus in mortali peccato
detentis, ac miserè vexatis, prece, elee-
mosyna, sacrificijs, alijsque remedijs
opem ferre.*

*Miseremini mei, miseremini mei sal-
tem vos amici mei. Iob. XIX.
21.*

IN hac anniuersariâ fidelium de
functorum memoriâ honos à nobis
habetur ritu veteri munificis Sodali-
tatis Marianæ, cuius Præfecturam ge-
rit Sereniss. MAXMILIANVS HEN-
RICVS, Princeps, munificentiss. bene-
facto-